

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2025.1.37>

О. О. Прасов,

доктор юридичних наук, доцент,
суддя

Запорізького окружного адміністративного
суду

Ю. В. Абакумова,

доктор юридичних наук, доцент,
директор

Інституту економіки та права Класичного приватного університету

С. М. Алфьоров,

доктор юридичних наук,
професор кафедри

цивільного, адміністративного та фінансового
права

Інституту економіки та права
Класичного приватного університету

ПРАВО ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ, НА ОСОБИСТУ БЕЗПЕКУ

Стаття присвячена дослідженню проблем удосконалення механізмів реалізації особистих немайнових прав осіб, засуджених до позбавлення волі. Розв'язання цієї проблеми має вагоме теоретичне та практичне значення, адже вона пов'язана з низкою актуальних завдань: уточненням змісту та обсягу особистих немайнових прав засуджених, визначенням тенденцій їх подальшого розвитку, а також удосконаленням системи гарантій їх реалізації в умовах режимних обмежень.

Окрему увагу у статті приділено аналізу того, наскільки повно чинне законодавство забезпечує охорону особистих немайнових прав засуджених і які прогалини все ще залишаються у цій сфері. Зокрема, важливим є дослідження співвідношення між конституційними гарантіями прав людини і спеціальними нормами кримінально-виконавчого законодавства, що визначають порядок та умови їх реалізації під час відбування покарання. Вказана проблематика є особливо актуальною, оскільки засуджені, перебуваючи в умовах ізоляції, стають вразливішими до обмежень, які можуть неправомірно звужувати зміст їхніх прав.

У статті також наголошується, що ефективність реалізації особистих немайнових прав засуджених значною мірою залежить не лише від якості правового регулювання, а й від діяльності персоналу установ виконання покарань, рівня їх професійної підготовки, дотримання етичних стандартів та загальної культури виконання покарань. Значущим фактором виступає і стан матеріально-технічного забезпечення установ, що нерідко впливає на можливість здійснення окремих прав, зокрема права на охорону здоров'я, особисту безпеку, повагу до людської гідності. У статті, також, підкреслюється, що подальше вдосконалення реалізації особистих немайнових прав засуджених потребує комплексного підходу.

Загалом, дослідження спрямоване на формування цілісного підходу до розуміння змісту особистих немайнових прав засуджених до позбавлення волі, виявлення проблем їх практичної реалізації та розроблення пропозицій щодо удосконалення правозастосовної практики. Вирішення окреслених питань сприятиме підвищенню рівня гуманізації кримінально-виконавчої системи, зміцненню гарантій прав людини та наближенню національного законодавства до міжнародних стандартів.

Ключові слова: особисті немайнові права; особа, засуджена до позбавлення волі; особиста безпека; кримінально-виконавче право; життя; здоров'я; честь; гідність; права; свободи.

Постановка проблеми. Право людини на особисту безпеку належить до базових природних прав, без реалізації яких неможливе забезпечення гідних умов існування особи та ефективне здійснення інших прав і свобод. Особливої ваги це право набуває в умовах кримінально-виконавчої системи, де особа перебуває в ізоляції, під контролем адміністрації та в середовищі підвищеної конфліктності. Саме тому держава зобов'язана створити такі правові та організаційні механізми, які гарантували б кожному засудженому мінімальний рівень захищеності від будь-яких форм протиправного насильства, жорстокого поводження або інших загроз для життя і здоров'я.

Незважаючи на наявність у Кримінально-виконавчому кодексі України (далі – КВК України) спеціальних норм, спрямованих на забезпечення безпеки осіб, що відбувають покарання, проблематика реального стану та ефективності гарантій особистої безпеки залишається актуальною. Практика діяльності установ виконання покарань свідчить про те, що випадки конфліктів, насильства та порушення прав засуджених усе ще мають місце, що обумовлює необхідність поглибленого вивчення правових засад забезпечення особистої безпеки, механізмів її реалізації та наявних прогалин у чинному законодавстві.

Крім того, дискусійним залишається питання про відсутність у цивільному законодавстві України чітко визначеного особистого немайнового права на особисту безпеку, що звужує можливості комплексного правового захисту цього блага. У таких умовах аналіз змісту права засуджених на особисту безпеку, його структурних елементів, специфіки реалізації в умовах позбавлення волі та шляхів удосконалення правового регулювання є важливим як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел свідчить, що проблематику реалізації прав осіб, позбавлених волі, ґрунтовно досліджували такі вчені, як А. Бандурка, А. Гель, Т. Денисова, О. Джужа, О. Лисодед, В. Прусс, А. Степанюк, Ю. Чеботарьова, В. Чорний, О. Шкута, Д. Ягунов, І. Яковець та інші. Їхні праці містять важливі теоретичні положення та цінні практичні рекомендації, однак у більшості з них недостатньо висвітлено питання про право засуджених на особисту безпеку як повноцінне суб'єктивне юридичне право. Саме ця прогалина у науковому дискурсі і зумовила потребу у нашому дослідженні, метою якого є комплексне обґрунтування змісту та механізмів реалі-

зації права засуджених до позбавлення волі на особисту безпеку.

Актуальність теми зумовлена тим, що особиста безпека засуджених є одним із ключових елементів гуманізації кримінально-виконавчої політики держави та показником дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини. У сучасних умовах реформування пенітенціарної системи питання забезпечення безпеки набуває особливого значення через зростання суспільної уваги до проблем жорстокого поводження, насильства, міжособистісних конфліктів та недостатнього контролю за умовами тримання. Крім того, право на особисту безпеку нерозривно пов'язане з такими фундаментальними цінностями, як право на життя, повага до людської гідності та свобода від нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження.

Посилена увага до цієї теми також зумовлена потребою удосконалення практичних механізмів реагування на загрози життю і здоров'ю засуджених, підвищення відповідальності персоналу установ виконання покарань та запровадження ефективних превентивних заходів. У цьому контексті важливо з'ясувати, яким чином право на особисту безпеку реалізується у реальних умовах ізоляції, які чинники сприяють чи перешкоджають його здійсненню та якими мають бути інституційні гарантії його забезпечення. Таким чином, комплексне вивчення зазначеної проблеми має не лише наукову, але й практичну цінність, оскільки сприяє вдосконаленню системи захисту прав людини у сфері виконання покарань.

Мета статті. Метою даної роботи є висвітлення теоретичних та нормативних засад права засуджених на особисту безпеку, аналіз особливостей його здійснення в умовах режимних обмежень, а також визначення ключових проблем та напрямів удосконалення законодавства, спрямованого на забезпечення належного рівня захищеності осіб, що відбувають кримінальні покарання.

Виклад основного матеріалу. Перш за все слід зазначити, що право на особисту безпеку має охоронятися на законодавчому рівні. Це фундаментальне право людини на захист її життя, здоров'я й добробуту від будь-яких загроз, яке гарантується Конституцією, міжнародними конвенціями та різноманітними законами. Таке право передбачає обов'язок держави захищати людину, а також надати кожному можливість захищати себе та інших осіб від протиправних посягань.

Відповідно до Конституції України кожна людина має невід'ємне право на життя (ст. 27). Кожна людина має право на: повагу до гідності (ст. 28); свободу та особисту недоторканність (ст. 29); охорону здоров'я та медичну допомогу (ст. 49); безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст. 50) тощо [1]. Разом з тим, у цивільному законодавстві України відсутнє пряме закріплення права фізичної особи на особисту безпеку як самостійного особистого немайнового права. Це можна розцінювати як прогалину, враховуючи значення цього права для забезпечення природного існування людини. З цього приводу Р. Стефанчук підкреслює, що цивільне право, завдяки своєму координаційному та компенсаційному характеру, найбільш повно може забезпечити охорону права на особисту безпеку, адже саме в цивільних правовідносинах особа виступає як рівноправний суб'єкт, що може вимагати як від приватних, так і від публічних осіб невтручання у її сферу безпеки та відшкодування шкоди у разі порушення такого права [3, с. 402].

Конституційна ж охорона права на особисту безпеку поширюється на всіх без винятку, включно з особами, засудженими до позбавлення волі. Хоча режим виконання покарання передбачає певні обмеження, держава зобов'язана забезпечувати засудженим захист від насильства, катувань, жорстокого чи такого, що принижує гідність, поводження. Обмеження свободи пересування не означає позбавлення права на безпеку, а відповідні установи виконання покарань мають юридичний обов'язок гарантувати належні умови утримання та реагувати на будь-які загрози життю і здоров'ю засуджених.

У ч. першій ст. 10 КВК України закріплено фундаментальне положення про те, що засуджені мають право на особисту безпеку [3]. Крім того, законодавець зазначає, що у випадку виникнення небезпеки для життя та (або) здоров'я засуджених осіб, які відбувають покарання у виді арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі, останні мають право звернутися із заявою до будь-якої посадової особи органу або установи виконання покарань з проханням щодо забезпечення особистої безпеки. В свою чергу посадова особа зобов'язана вжити невідкладних заходів для забезпечення особистої безпеки засудженого. Така особа має бути переведена в безпечне місце. Або ж вживаються відповідні заходи для

усунення небезпеки. Адміністрація установи виконання покарань може вирішувати питання про місце подальшого відбування засудженим покарання. У разі ж наявності небезпеки для життя і здоров'я осіб, засуджених до позбавлення волі, до яких, у зв'язку з їх участю у кримінальному судочинстві, прийнято рішення про застосування заходів безпеки – адміністрація установи виконання покарань вживає заходів щодо забезпечення їх безпеки. До цих осіб можуть бути, зокрема, застосовані такі заходи як ізольоване тримання чи переведення в іншу установу виконання покарань [3].

Право на особисту безпеку належить до кола основоположних прав засуджених, оскільки забезпечення фізичної недоторканності особи є мінімальним необхідним стандартом, без якого неможливо реалізувати будь-які інші права людини. Як наголошує О. Лисодед забезпечення права засуджених на особисту безпеку є вельми необхідним, оскільки останні, знаходячись в умовах ізоляції від суспільства, не мають можливості самостійно використовувати всі засоби та механізми для забезпечення своєї безпеки, що дозволені законом [4, с. 108]. На думку А. Степанюка та І. Яковця, законодавець має гарантувати це право незалежно від того, від кого саме виходить загроза безпеці: від інших засуджених, персоналу установи виконання покарань або сторонніх осіб, які можуть впливати на ситуацію у місцях позбавлення волі [5, с. 47].

У науковій літературі право на особисту безпеку розглядається як структурно складне явище. Так, Р. Стефанчук пропонує під особистою безпекою (безпекою природного існування) розуміти особисте немайнове право фізичної особи, спрямоване на визнання її життєво важливого стану – безпеки, як особистого блага. Це право охоплює можливість вільно та самостійно користуватися станом безпеки, визначати допустимі межі ризику, притаманні її стилю життя, професійній діяльності чи особистим переконанням, вимагати від інших осіб дотримання цих меж, а також звертатися про захист у разі їх порушення. У чинному вітчизняному законодавстві міститься широке коло прав та гарантій, що захищають різні аспекти цього права: право на безпечне довкілля, на якісні та безпечні продукти споживання, на належні та здорові умови праці та проживання тощо [2, с. 396-397]. Таким чином, особиста безпека – це не лише індивідуальний стан, а цілісна система суспільних відносин, що забезпечує

мінімальний рівень захищеності людини від будь-яких небезпечних впливів. Особливого ж значення право на особисту безпеку набуває у сфері виконання покарань, оскільки засуджені через режимні обмеження перебувають у підвищеній залежності від дій адміністрації та поведінки інших засуджених, що може створювати додаткову небезпеку для життя та здоров'я. Саме тому ч. 2 ст. 10 КВК України передбачає чіткий механізм: у разі виникнення небезпеки життю або здоров'ю засуджений має право звернутися із заявою про забезпечення особистої безпеки до будь-якої посадової особи установи виконання покарань, а остання зобов'язана негайно відреагувати та вжити заходів [3]. Науковець А. Гель вважає, що саме ця можливість звернення із заявою та обов'язок адміністрації реагувати є сутністю права засудженого на безпеку [6, с. 114]. Проте таке розуміння значно звужує зміст права, адже воно є ширшим за просту процедуру повідомлення про небезпеку. Право на особисту безпеку, як і будь-яке інше суб'єктивне право, включає комплекс правомочностей. Можливість подати заяву – це лише захисний елемент права, але не його змістова основа. Право на безпеку включає також превентивні та власні дії особи, хоча для засуджених такі можливості істотно обмежені режимом. Правовий статус засуджених зумовлює неможливість здійснювати частину тих дій, які на свободі є легітимним способом реалізації власного «права на ризик» [7]. В той же час реалії функціонування установ виконання покарань свідчать про те, що повністю виключити загрозу насильства щодо засуджених неможливо. Особисті конфлікти, обмеженість житлового простору, примусова комунікація між різними за характером та статусом засудженими особами створюють середовище з підвищеною конфліктогенністю. Більшість бійок виникає через побутові неузгодженості – шум, розміщення речей, суперечки за невеликий простір між ліжками тощо. Також значну проблему становить так звана неофіційна «ієрархія» в колоніях. Як зазначається у доповіді Комітету Ради Європи з протидії катуванням, після візиту до українських в'язниць у 2023 р. – в них досі існує «неформальна в'язнична ієрархія». Тобто деякі особи, які вважаються «пригнобленими» (нижчий ранг), піддаються ризику насильства, залякування або експлуатації від інших в'язнів. Крім того звертається увага на низьку чисельність персоналу охорони, що підсилює ризики. Недостатня присутність охоронців може сприяти

тому, що «ієрархія» всередині в'язниць чинить негативний вплив. Багато слідчих ізоляторів (СІЗО) переповнені, особливо серед підсудних. Переповненість є однією з причин, чому особи можуть перебувати в небезпечних або деградуючих умовах. У деяких колоніях і СІЗО досить низький рівень медичної допомоги [8]. Як зазначає О. Шкута – наразі через воєнні обставини значно посилюється ризик для засуджених, зокрема: погіршуються умови тримання, можливості евакуації, логістика безпеки й управління колоніями [9]. А в звітах Національного превентивного механізму (НПМ) Уповноваженого з прав людини звертається увага, що під час повітряної тривоги треба забезпечувати укриття засуджених, але на практиці забезпечення може бути неадекватним, наприклад – недостача укриттів або їхня непридатність [10].

У ч. 3 ст. 10 КВК України передбачено перелік дій адміністрації щодо усунення небезпеки: переведення в безпечне місце, поміщення до окремого приміщення, вирішення питання про подальше місце відбування покарання [3]. Ці дії мають бути оперативними та пропорційними. Практика доводить, що їх застосування нерідко є питанням збереження життя людини. Безперечно, важливою гарантією забезпечення безпеки є режим виконання покарання, зміст якого визначено у ст. 102 КВК України. Режим включає ізоляцію, постійний нагляд, виконання обов'язків засудженими, реалізацію їхніх прав, безпеку персоналу та засуджених, роздільне тримання, а також диференціацію умов залежно від виду колонії. Режим створює організаційні та правові умови, що мінімізують ризики для життя та здоров'я осіб, позбавлених волі [3]. Однак, фактично, засуджений, який відчуває загрозу життю чи здоров'ю, хоча і має формальне право звернутися за допомогою до адміністрації (як це передбачено КВК), але на практиці його звернення можуть ні до чого не призвести – що ставить під сумнів ефективність гарантії особистої безпеки, особливо враховуючи, що така небезпека може виходити безпосередньо від представників адміністрації установи виконання покарань. Тож реалії функціонування установ виконання покарань свідчать про те, що повністю виключити загрозу насильства неможливо. Отже, держава повинна створити компенсаторний механізм безпеки, адже засуджений фактично позбавлений можливості самостійно забезпечувати власний захист.

Право на особисту безпеку засуджених не можна розглядати ізольовано від загальної сис-

теми гарантій особистої недоторканності, встановлених Кримінальним процесуальним кодексом України (КПК України). Ст. 12 КПК України визначає, що держава зобов'язана забезпечити захист особи від незаконного та необґрунтованого насильства, жорстокості або іншого порушення недоторканності, зокрема зазначається, що: «під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення інакше як на підставах та в порядку, передбачених цим Кодексом» [11]. Хоча ця норма безпосередньо регулює сферу кримінального провадження, вона формує фундамент національної правової політики, яка поширюється і на сферу виконання покарань. Додаткові гарантії містяться у Законах України: «Про попереднє ув'язнення»; «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»; «Про Національну поліцію»; «Про оперативно-розшукову діяльність» та інших актах, які встановлюють обов'язок держави запобігати будь-яким формам жорстокого чи небезпечного поведіння з особами, що перебувають під контролем державних органів.

Міжнародні норми також є інтегральною частиною регулювання права засуджених на безпеку. Передусім, ст. 3 Європейської конвенції з прав людини забороняє катування та нелюдське поведіння, а ст. 5 гарантує право на свободу та особисту недоторканність [12]. У практиці Європейського суду з прав людини неодноразово зазначалося, що держава несе обов'язок забезпечувати безпеку осіб, які перебувають під її контролем, і несвоєчасна реакція на відомий адміністрації ризик може становити порушення Конвенції. Україна ж є стороною Європейської конвенції з прав людини.

Отже узгоджене застосування норм КВК України, кримінального процесуального законодавства, спеціальних законів та міжнародних стандартів свідчить, що право на особисту безпеку засуджених має комплексний характер. Воно охоплює не лише можливість звернення із заявою про небезпеку, а й передбачає створення державою таких умов тримання, за яких ризики насильства та шкоди здоров'ю зведені до мінімуму. Проте вітчизняна практика демонструє, що формальні гарантії часто не супроводжуються ефективними механізмами реалізації, що ставить під

сумнів реальність забезпечення цього фундаментального права.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що право засуджених на особисту безпеку є багатограним правом, яке має нормативні, організаційні та практичні аспекти забезпечення. Його зміст значно ширший за можливість звернення по захист, а ефективність реалізації залежить як від режиму установи, так і від належного законодавчого врегулювання цього права у ширшому контексті, включно з цивільно-правовим рівнем, де воно нині не отримало повної нормативної визначеності.

Висновки. З урахуванням проведеного аналізу можна сформулювати такі узагальнені висновки.

По-перше, право осіб, засуджених до позбавлення волі, на особисту безпеку реалізується в умовах істотних обмежень, що зумовлені специфікою режиму виконання покарання та особливостями функціонування пенітенціарних установ. Попри те, що це право має фундаментальний характер, його здійснення часто стикається з об'єктивними бар'єрами, які впливають із самої суті ізоляції.

По-друге, випадки порушення права на особисту безпеку в установах виконання покарань не є поодинокими та характеризуються певною системністю. Це свідчить про наявність структурних проблем, пов'язаних з організацією внутрішнього порядку, недостатньою підготовкою персоналу, міжособистісними конфліктами в середовищі засуджених, а також із впливом неформальних норм поведінки, які нерідко переважають над офіційними правилами.

По-третє, передбачене Кримінально-виконавчим кодексом України право засудженого звернутися до будь-якої посадової особи установи з проханням про забезпечення особистої безпеки у разі виникнення загрози життю чи здоров'ю є важливим, але не єдиним механізмом захисту цього права. На практиці ефективність такого звернення значною мірою залежить від оперативності реагування адміністрації, її готовності забезпечити належні превентивні та захисні заходи, а також від створення довірливої атмосфери, у якій засуджений не побоюватиметься негативних наслідків за такі звернення.

По-четверте, закріплення у Цивільному кодексі України спеціальної норми щодо права фізичної особи на особисту безпеку має стати важливим кроком у подоланні наявної законодавчої прогалини. Це підсилить гарантії захисту

цього права для всіх громадян, включно з особами, які перебувають у місцях позбавлення волі, та сприятиме формуванню єдиного підходу до розуміння і забезпечення особистої безпеки на рівні приватного та публічного права.

Наведені висновки мають концептуальний та узагальнений характер і становлять підґрунтя для подальших наукових досліджень. Вони можуть бути корисними при розробленні пропозицій щодо вдосконалення законодавчого регулювання особистих немайнових прав засуджених, виробленні нових моделей гарантування особистої безпеки, а також створенні ефективних інституційних механізмів запобігання порушенням цього права. Отримані результати сприяють формуванню цілісного уявлення про особисту безпеку засуджених як важливий елемент гуманізації кримінально-виконавчої системи та узгодження її з міжнародними стандартами у сфері прав людини.

Список використаної літератури:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту). Монографія. Відп. ред. Я. М. Шевченко. Київ. КНТ. 2008. 626 с.
3. Кримінально-виконавчий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 3-4. Ст. 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
4. Лисодєд О. В. Забезпечення права засуджених на особисту безпеку. Державна політика у сфері потерпілих від кримінальних правопорушень в Україні. Матеріали круглого столу. 25 квітня 2013 р. Харків. 2013. С. 107-109.
5. Кримінально-виконавчий кодекс України. Науково-практичний коментар. За заг. ред. А. Х. Степанюка. Харків. ТОВ «Одіссей». 2005. 560 с.
6. Гель А. П. Кримінально-виконавче право України. Навчальний посібник. За ред. проф. А. Х. Степанюка. Київ. Юрінком Інтер. 2008. 624 с.
7. Новіков В. В., Боровікова В. С. До питання про сутність ризиків у праві. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. № 1. 2018. С. 28-36.
8. Report to the Ukrainian Government on the visit to Ukraine carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 16 to 27 October 2023. Strasbourg, 26 April 2024. URL: https://rm.coe.int/1680af632a?utm_source=chatgpt.com
9. Шкута О. О. Проблеми забезпечення безпеки засуджених у місцях несвободи України в умовах воєнного стану. URL: https://lj.journal.kspu.edu/index.php/lj/article/view/354?utm_source=chatgpt.com
10. Дотримання прав ув'язнених. 20.06.22. URL: https://legalaid.gov.ua/novyny/dotrymannya-prav-uvyaznennyh/?utm_source=chatgpt.com
11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
12. Європейська конвенція з прав людини. Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

Prasov O. O., Abakumova Yu. V., Alforov S. M. Right of persons sentenced to deprivation of liberty to personal security

The article is devoted to the study of the problems of improving the mechanisms for the implementation of personal non-property rights of persons sentenced to imprisonment. The solution of this problem has significant theoretical and practical significance, as it is associated with a number of urgent tasks: clarifying the content and scope of personal non-property rights of convicts, determining the trends of their further development, as well as improving the system of guarantees for their implementation in conditions of regime restrictions.

The article pays special attention to the analysis of how fully the current legislation provides protection for the personal non-property rights of convicts and what gaps still remain in this area. In particular, it is important to study the relationship between constitutional guarantees of human rights and special norms of criminal-executive legislation that determine the procedure and conditions for their implementation during the serving of the sentence. This issue is especially relevant, since convicts, being in conditions of isolation, become more vulnerable to restrictions that may unduly narrow the content of their rights.

The article also emphasizes that the effectiveness of the implementation of the personal non-property rights of convicts largely depends not only on the quality of legal regulation, but also on the activities of the personnel of penal institutions, the level of their professional training, compliance

with ethical standards and the general culture of the implementation of penalties. A significant factor is the state of the material and technical support of institutions, which often affects the possibility of exercising certain rights, in particular the right to health protection, personal safety, respect for human dignity. The article also emphasizes that further improvement of the implementation of the personal non-property rights of convicts requires a comprehensive approach.

In general, the study is aimed at forming a holistic approach to understanding the content of the personal non-property rights of convicts, identifying problems of their practical implementation and developing proposals for improving law enforcement practice. Addressing the outlined issues will contribute to increasing the level of humanization of the penal system, strengthening human rights guarantees and bringing national legislation closer to international standards.

Key words: *personal non-property rights; a person sentenced to imprisonment; personal security; criminal and executive law; life; health; honor; dignity; rights; freedoms.*